

NYTT

Soley leder
Finnmark
Venstre

Terje Soley fra Vardø er valgt til ny fylkesleder i Finnmark Venstre. Han overtar lederværet etter Per Tore Bech Nygård fra Alta. Det var en optimistisk Soley som takket årsmøtet for tilliten.

– Det er gode tider for Venstre, og nå skal vi arbeide godt for at Venstres medgangsbeige også skal skylle over Finnmark, sa Soley i takketalen.

Foruten Soley som fylkesleder, består det nye fylkestyret i Finnmark Venstre av nestleder Bjørg Irene Østrem fra Ser-Varanger og styremedlemmene Aud S. Antti fra Karasjok, Klemet Klemetsen fra Kautokeino og Trine Noodd fra Alta.

FrP: På
tide å satse
i nord

– I forbindelse med regjeringens satsing på nordområdene, er tiden inne for å gjøre ord til handling. Den russiske regjeringen har besluttet å satse 70 milliarder rubel til ny infrastruktur i Murmansk fylke. Med de forventede økte aktiviteter innenfor mineraler, olje, gass og fiskeri må den norske regjering iverksette sin bebudede nordområdesatsing, sier årsmøtet i Finnmark FrP.

– Vi nordmenn får ikke ta del i næringsutviklingen på grunn av begrenset flykapasitet, veinett mot Russland, jernbane, og problematikken rundt grenspasseringen, påpeker årsmøtet i sin uttalelse.

Venstre
vil endre
kvoteåret

Finnmark Venstre går inn for å endre kvoteåret for forskningslik slik at det starter 1. august, og ikke 1. januar som i dag.

– Forslaget innebærer en jevnere beskatning over året da andre fiskerier kan starte uten å ta hensyn til innblanding av torsk. Dette vil innebære et fritt flokk over høsten innenfor de individuelle fartskvoter. Endringen vil også gi en bedre lønnsomhet på sjøside, økt aktivitet på landsida, og positivt virkning i mange lokalsamfunn langs kysten, sier nysvalgt leder i Finnmark Venstre, Terje Soley.

Ságat KOMMENTAR

VED
ODDGEIR JOHANSEN

Samisk - et dyrt språk?

Nylig uttalte NSRs fungerende parlamentariske leder Flan-di A. Skum følgende i samband med at den nye samiskspråklige avisen Avvir kom ut med sitt første nummer: «Det er en kjensgjerning at det er større kostnader knyttet til produksjon av samiskspråklig avis, sammenliknet med en norsk avis. Dette må selvfølgelig gjenspeiles i de statlige bevilgningene».

Det er en sannhet med store modifikasjoner som Skum nesten mekanisk presenterer her. Dette vet vi nemlig en god del om her i huset, hvor det er drevet avis siden 1956. Det er riktig at det er noen merkostnader med å lage avis på samisk. Men de kan umulig være særlig store. Det koster selvsagt noe å oversette pressemeldinger, annonser og leserinnlegg fra norsk til samisk. Men utover dette koster det ikke en øre mer å skrive ting på samisk, hvis journalisten virkelig er flerspråklig.

Ságat har flerspråklige journalister, som f.eks. undertegnede. Når jeg intervjuer folk på et annet språk enn norsk, det være seg på kvænsk, engelsk eller noe mer stotrende på finsk, samisk og tysk, så noterer jeg alltid det som blir sagt på norsk, dvs. det språket artikkelen skal skrives på. Det skjer med andre ord en simultan oversettelse av det som sies, der og da. Og dette koster ikke noe ekstra. Det samme må vel gjelde for samiskspråklige journalister?

Det ville være absurd å notere på f.eks. norsk hvis man intervjuer en norskspråklig, og så gå til redaksjonen for å oversette sine egne notater til samisk, før man begynner å skrive artikkelen. Hvis noen gjør dette, så er det så rabiat ineffektivt at det i alle fall ikke bør belønnes med mer pressestøtte fra staten.

Det koster heller ikke en krone ekstra å administrere en samiskspråklig avis i forhold til en norskspråklig, og den tekniske produksjonen og distri-

busjonen koster nøyaktig det samme. Utviklingen av dataprogrammer er også kommet så langt at det finnes nord-samisk programvare for alle vanlig brukte plattform, dvs. Macintosh og Windows, inklusive orddelingsprogrammer og rettelprogrammer for samisk. Det er heller ikke snakk om at verken platebrennere, RIP-er, trykkpresser eller Posten ser forskjell på språkene.

De ekstrakostnadene som enkelte nærmest har messet om som om det skulle være et mantra de siste årene, koker altså ned til oversettelse av pressemeldinger, noen få annonser, som stort sett inneholder svært lite tekst, og leserinnlegg. Dette trenger man i høyden et par språkmedarbeidere til, som også kan utnyttes til korrekturlesning og generell språkavsk, noe alle aviser må gjøre. Og det rettfærdiggjør på ingen måte forskjellen i pressestøtte til samiskspråklig og norskspråklig sameavis på 2,5 millioner kroner.

Det er altså et svært magert grunnlag for å gå til angrep på Ságat, slik som tidligere leder i Norske samers riksforbund, Aili Keskitalo gjorde i høst.

– Ságat har fått allfor mye, presterte Keskitalo å si da Medietilsynets forslag til økt pressestøtte til de samiske avisene ble lagt fram. Det var så man nektet å tro det man hørte. Det er intet mindre enn en skam og en skandale at en fremstående representant for en samisk organisasjon presterer å si at et samisk formål, dvs. Ságat, har fått for mye penger fra staten. Hvilket grunnlag har Aili Keskitalo for å slenge fram slike påstander? Dette er påstander som bunnar i ren uvitenhet og propaganda fra folk som har et horn i siden til Ságat.

Enkelte virr regnestykket slik at det passer de vikarierende argumentene. Man irriterer seg kraftig over at Ságats bevilgning er foreslått øket med ca. 3,8 mil-

ljoner kroner i året, mens bevilgningen til den nye samiskspråklige avisen liksom ikke øker med mer enn ca. 1 million, når man sammenligner med hva de to samiskspråklige avisene Min Aigi og Áššu fikk til sammen før sammenstelingen. Man ser her behøvdig bort fra at den nye avisen Avvir allerede fra første dag faktisk skal få nær 10,5 millioner kroner i året, mens Ságat skal få 8,0 millioner kroner i året, etter det siste forslaget fra Kulturdepartementet.

Den samiskspråklige avisen får altså 2,5 millioner kroner mer i året for å bli dagsavis enn det Ságat får. Hvor er rimeligheten og rettfærdigheten i dette? Man må huske at Stortingets intensjon med den økte bevilgningen er at både Ságat og Avvir skal bli dagsaviser. Derfor er bevilgningen til de samiske avisene foreslått økt med totalt 5 millioner kroner. Det er faktisk slik at hvis Ságat ikke hadde vært med i regnestykket, så ville bevilgningen ikke økt med 5 millioner kroner. Da ville den kanskje økt med 1 million kroner. Den nye avisen overtar jo bevilgningene til to aviser, og så får plussert på ytterligere en million for å bli dagsavis. Det er dette som er realiteten i saken.

Det er derfor ren manipulasjon og desinformasjon å presentere saken som om Ságat har stukket av med mesteparten av bevilgningen, «og fått for mye», som Aili Keskitalo sier. Dessverre synes denne propaganda å ha nådd fram til de som fordeler pressestøttepengene. Før Bondevik-regjeringen endret forskriftene for pressestøtte til de samiske avisene i 2005, fikk de samiskspråklige avisene 3-4 prosent mer enn Ságat i pressestøtte. Etter 2005 økte forskjellen i Ságats disfavør til 12-13 prosent. Effekten av sammenstelingen av Áššu og Min Aigi til Avvir, vil automatisk øke forskjellen til nær 25 prosent, etter den någjeldende forskrift-

ten. Men Kulturdepartementet vil øke denne forskjellen ytterligere med 10 prosentpoeng, til 35 prosent. Den eneste begrunnelsen for dette er å kjøpe seg tred for propagandaen om at det skal være så fryktelig dyrt å lage en avis på samisk, i forhold til en samisk avis på norsk.

Her ser vi igjen konturene av et system med A- og B-samer. A-samene, som er lite rammet av formorskningen, og har klart å beholde sitt samiske språk, skal få mest pressestøtte. B-samene er de som er rammet hardest av formorskningen, og som ikke kan lese eller snakke samisk. B-samer er også de små samiske språkgruppene som må finne seg å være nedprioritert. Og dette skjer altså på bakgrunn av en ren bløff. Vi har ikke noe i mot at Avvir skal få mer penger av staten. Men samene som et urfolk med flere språk må ha en differensiert pressestøtteordning som er forutsigbar og rettfærdig, og som gjenspeiler reelle kostnader. Dette må også gjelde for kostnader med å revitalisere samisk identitet i områder med lang og hard formorskning, hvor man bare når fram på norsk.

En annen realitet i denne saken er at Avvir i hovedsak er eid av norske mediekonsern.

Ságat er den eneste av de samiske avisene som har en samisk eierstruktur. Avvir kan kjøpe billige tekniske og administrative tjenester hos sine to hovedeiere, A-presseavisen Finnmark Dagblad og Nordavis AS, dvs. Altaposten. Ságat er derimot henvist til kostbar egenproduksjon. Ser man på hvem som eier Avvir, så er det ikke tvil om at den avisen har større økonomiske muskler enn Ságat. Eier-skap og medlemangfold er også momenter i denne saken, som det nok er behagelig for enkelte krefter å velge å se helt bort fra når man skal argumentere mot at Ságat skal ha sin rettmessige andel av pressestøtten.

Guokte rokki

– Mun rámmidan dainnago mun imašlaš láhkái lean ráhkaduovon. Sálmmaid girjijis 139,14.

Guolddu siste lea measta veadjemeahttun vuodjit. Ii oidno mihkkege. Dálki lea gida vuostebealli, gidđa masa buohkat áibbašit dál. Mun gal lean ribahan doarrasroggáivuojedettiindálkin

boasttu beale geainnu.

Mun dovddan mu eallimis ristnalašolmmožin leat guoktehui oinnolaš rokki maidda lea bahá gahččat. Vuosttašleagádašvuoha, nuppiid gádaštit. Mii geahččat earáide ja eat muitte illudit dan dihtii maid mii leat ožžon. Nubbi lea čevláivuohta. Mii jáhkkit

iežamet buorebun go earáid.

Geaidnu eret dakkár rokkiin lea giitit Ipmila. Giitit goson leat dutnje addán daid áhpiid ja atáldagaid mat dus leat. Ja dasto galgat mii rohkadallat vai mii geavahit dáid sutnje gudnin.

(KPK)

Divvun revolusjonerte samis

IKKE ALT PÅ SKINNER:

Billettautomater, som denne på Oslo S, er geniale maskiner som ikke forstår samisk. – Man burde kunne få opp samiske stedsnavn på maskiner som denne, men akkurat det frykter jeg sitter langt inne, sier Audun Lona.

– Samisk fordyrer ikke

– Med dagens teknologi er det ikke nevneverdig dyrt å produsere og publisere samiskspråklig tekst.

LEIF T. TROSTEN

Det mener Audun Lona, tidligere samisk journalist og avismann og nåværende ekspert på samiske dataløsninger.

– Jeg kan i dag ikke se et eneste holdbart argument for at det er nevneverdig dyrt å produsere og publisere samisk tekst i forhold til norsk tekst, sier Lona til Ságat.

Pressestøtte

Lona bygger påstanden på sin kunnskap om samisk avisproduksjon og om tilgjengelige samiske dataverktøy. Han har jobbet både i Ságat og Áššu, samt i samisk bokforlag.

Spørsmålet er aktualisert gjennom fordelingen av pressestøtte til samiske dagsa-

viser. Samiskspråklige Ávvir (tidligere Áššu og Min Áigi) foreslås å få nær 10,5 mill. kr i året, mens norskspråklige Ságat ser ut til å måtte klare seg med rundt 8 mill. kr.

– Jeg vil ikke uttale meg om det politiske spørsmålet om en samiskspråklig samisk avis bør få mer pressestøtte enn en norskspråklig samisk avis. Men når det gjelder faktiske produksjonskostnader, så kan jeg altså ikke se at samisk språk fordyrer i særlig grad, sier Lona.

Samkjøring

– Jeg legger da til grunn at journalistene kan skrive samisk og at avisen bruker tilgjengelige hjelpeverktøy i produksjonen. Det er mulig en samiskspråklig avis må ha en ekstra oversetter, men noe særlig mer kan jeg ikke se behov for, sier Lona.

Han ser imidlertid at det kan være en del kostnader knyttet til samkjøring når to aviser fusjonerer, men altså ikke varige ekstrakostnader knyttet til produksjon og publisering av samisk tekst.

– De argumentene vil jeg gjerne høre, dersom de finnes, sier Lona.

Null problem

Audun Lona var samisk journalist på den tiden man gikk over til elektronisk produksjon. Da oppsto også problemene i forhold til samiske bokstaver.

– Jeg har tilbrakt timer med å tegne inn samiske bokstaver for hånd og til konvertering, feilsøking og annet tidkrevende arbeid. Heldigvis er den tiden slutt for lengst. I dag er det null problem å skrive, trykke og publisere samisk tekst, hevder Lona bestemt.

Ikke godt nok

Ávvir-redaktør Ante Bals er enig i at det i dag går greit å skrive samisk og at Divvun er et godt hjelpemiddel. Men han fastholder at det fremdeles er betydelig dyrere å utgi en samiskspråklig avis.

– Divvun er ikke godt nok til kunne erstatte våre to heltidsansatte språkarbei-

dere. Vi bruker daglig store ressurser på korrekturlesing og oversettelse av leserinnlegg, pressemeldinger og annonser. Også journalistene må med jevne mellomrom trø til for å ta unna rent oversettelsesarbeid, hevder Bals.

Samisk foran norsk

Han mener Ávvir har særskilte datautfordringer og kostnader knyttet til eksempelvis annonse- og abonnementsprogram, som ikke takler samisk språk.

– Vi ønsker også å bringe nyheter på lule- og sørsamisk, og dette vil også koste ekstra. Vi har ekstrakostnader på flere felt og det kan vi dokumentere, sier Bals.

Ávvir-redaktøren synes heller ikke det er galt dersom samisk språk får litt ekstra utover faktiske merkostnader.

– Samisk er et truet språk, så rent prinsipielt mener jeg at samisk bør prioriteres foran norsk, sier Ante Bals.

k dataspråk

– Lanseringen av det samiske stavekontrollprogrammet Divvun er det mest revolusjonerende som har skjedd i samisk språkhistorie. Det fastslår den samiske dataeksperthen Audun Lona.

LEIF T. TROSTEN

Og Audun Lona burde vite hva han snakker om. Han har hatt en sentral rolle i mye av det som er utviklet av samiske dataløsninger de ti siste årene. Få kjenner den samiske datahistorien bedre enn Lona.

Det hele startet i 1996 med oppnevning av nordisksamisk datautvalg, med Audun Lona som leder. I dag er mye på plass. Alle de tre store, Microsoft, Apple og Linux, har samisk språkvalg som standard i sine operativsystemer. Det er utviklet samisk korrekturprogram for nord- og lulesamisk, og snart kommer det samme verktøyet for sørsamisk. Det jobbes også med planer om samisk synonymordbok og grammatikk-kontrollprogram.

Gigantisk fremskritt

– Innføringen av samisk som dataspråk, kombinert med samisk retteprogram, er virkelig gigantiske fremskritt. Dette har åpnet IT-verdenen for samiskspråklige brukere. Nå kan samer bruke sitt eget språk i e-poster, de kan chatte på samisk og de kan problemfritt utveksle samiskspråklige dokumenter. Jeg er overbevist om at dette vil få stor betydning for bruk og utvikling av samisk språk. Jeg tror mange flere vil våge å skrive på samisk når de har et godt korrekturverktøy tilgjengelig, sier Lona til Ságat.

Det neste han håper og tror vil komme, er standardløsninger som gjør det mulig å skrive samisk på mobiltelefoner.

– Min spådom er at Nokia vil være først ute med dette, sier Lona.

Selv har han allerede tatt i bruk en hjemmesnekret løsning som gjør det mulig å få fram samiske bokstaver i SMSer.

Minispråk

Samisk er et bittelite språk i den-

ne sammenheng, så det er ganske imponerende hvor langt man er kommet i dag. Samisk fikk sine dataløsninger samtidig med 27 andre og langt større minoritetsspråk. Eksempelvis Xhosa som hadde 7,9 millioner brukere i 2001. Og Quechua-variantene i mellom- og Sør-Amerika, der det totalt er rundt 10 millioner mennesker som bruker språket aktivt.

Samisk, som i denne sammenheng omfatter nordsamisk, lulesamisk, sørsamisk, skoltlesamisk og enaresamisk, er trolig det minste dataspråket i verden.

Stor jobb

– Mange har gjort en fantastisk jobb på ulike plan, også mange ikke-samer med interesse for språk og data. Den kanskje viktigste enkelthendelsen var nok daværende næringsminister Ansgar Gabrielsens personlige møte med nestkommanderende i Microsoft. At en norsk minister engasjerte seg i samiskspråklige dataløsninger, skapte den nødvendige forståelsen hos datagigantene. Da løsnest det for alvor. Også Sametinget og flere samiske statssekretærer har gjort en formidabel jobb mot sentrale myndigheter og datagigantene, roser Lona.

Han fortjener nok også selv en stor del av æren, sammen med en rekke enkeltpersoner som har bidratt i de ulike prosjektene.

Flere utfordringer

Men selv om mange utfordringer er løst, så har ikke alt gått på skinner. Fortsatt gjenstår en del uløste oppgaver.

– Offentlige register takler fremdeles ikke samisk, og det er for dårlig i 2008. Jeg synes vi skal kunne forvente at eksempelvis Brønnøysundregistrene klarer å registrere samiske personnavn, adresser og firmanavn korrekt, sier Lona.

Samiske kommuner har en mengde spesialdataprogram som ikke takler samisk, og det skaper ofte problemer for kommunene. Det samme gjelder sykehus og legekontor i samiske områder.

– Jeg ser utfordringer i mange år framover, men det er bare småting i forhold til den største utfordringen som utvilsomt var å få datagigantene til å implementere samisk språkvalg i sine systemer, avslutter Audun Lona.

leif@sagat.no

HØGSKOLEBESØK PÅ VÁRDOBÁIKI

De besøkende studenter fra Høgskolen i Nesna benket rundt bordet i forelesningssalen på Várdobáiki, klar til å motta lærdom om samiske forhold: Rundt bordet fra venstre: Erling Urheim, Hans Petter Dahl-Hansen, Lisa Maria Renfjell, Ida Grini Jentoft, Ronald Johnsen, Stein Bjørgen og Jonas Støttvoll.

Høgskolen i Nesna besøker Várdobáiki

En gruppe studenter fra Høgskolen i Nesna har nylig vært på besøk på Várdobáiki. De har samisk kulturkunnskap på programmet.

IDAR REINÅS

Ti studenter fra Høgskolen i Nesna har nylig vært på besøk på Várdobáiki samisk senter i Evenes. Studentene tilhører et studietilbud om samisk kulturkunnskap. Lærer/kursleder Hans Petter Dahl-Hansen forteller at skolen har fått midler fra Nordland fylke til denne ekskursjonen til Várdobáiki og Árran.

For første gang

Studentene er en broket forsamling med lærere, en fra reindriften og flere andre. Dahl-Hansen tror at tilbudet som gis for første gang, skal fange interessen hos folk i skoler. Dette er jo tatt med i det nye læreverket. Kurset har hatt tre samlinger før jul og skal ha det samme antall etter jul og varer en knapp uke hver gang.

Samisk kunnskap

Dahl-Hansen sier at på slike seanser som dette bruker de i stor grad lokale krefter som informanter, men også innleide forelesere fra høyskole- og universitetsmiljø. I Evenes skal de besøke det samiske museet Gallogjedde og ha et seminar der konservator Dikka Storm fra Universitetet i Tromsø skal forelese om «Stat, misjon

og kunnskap på 1700-tallet» og «Reindrift, hushold og kjønnsroller i Sør-Troms på 1700-tallet».

Musken-samfunnet

Etter besøket på Várdobáiki gikk turen til Tysfjord der Árran og det samiske bosetningsområdet Musken fikk besøk. Der skulle høvdingen i fjorden, Mikal Urheim, vise og fortelle om Musken-samfunnet og miljøet der. Der ville de også få stifte bekjentskap med samiske mattradisjoner, noe også Várdobáiki vartet opp med.

Lærer Dahl-Hansen sier at skolen tenker å benytte Várdobáiki og Árran også i framtida.

ldar@sagat.no

Cruiseanløp

Sommeren 2008 ser ut til å bli et topp år med hensyn til cruiseanløp i Nordkapp. Pr. i dag er det innmeldt 111 anløp til Nordkapp havn.

Old-girls turnering

NNM håndball gikk av stabelen i Tromsø sist helg. Honningsvåg Turn & IF var representert og imponerte med en 2.plass i sin pulje. Dette ga mersmak, og nå satser de mot NM i Bergen i oktober.

Kretsting

Finnmark Idrettskrets avholder sitt kretsting i Honningsvåg 24. og 25. mai. Som vanlig vil det bli festmiddag lørdag kveld og utdeling av ulike hederstegn.

Flere i Måsøy

For første gang på 35 år steg folketallet i Måsøy. Kommunen hadde den prosentvise største økningen av alle kommunene i Finnmark i 2007.

TOMMY HENRIKSEN søker FeFo om hyttetomt i Kunes.

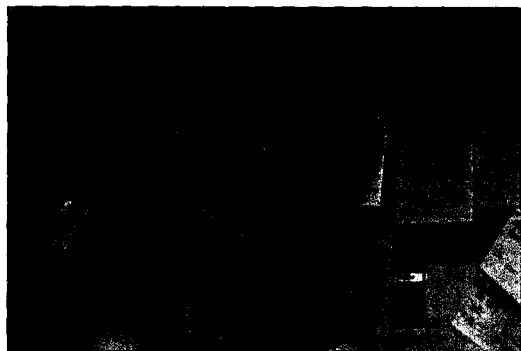
ELDBJØRG OG OLE JOHAN HENRIKSEN søker om tillegg til boligtomt på gnr 5/150 i Kistrand.

TOVE, JOHANNES OG HELGE LØKVOLL Kålfjord kommune, protesterer mot regulering av Løkvoll 3 til boligtomter.

MARGMEDIA søker Kålfjord kommune om støtte til å gi ut en jubileumsbok om Riddu festivalen.

TROLLVIK SKOLE søker Kålfjord kommune om støtte til skoletur til Pajala.

ODD-IVAR SOLBAKK fra Honningsvåg utgir en fagbok i mikroøkonomi og markedsføring. Boken er skrevet på samisk.

SAMISK FØRST:

– Samisk språk bør prioriteres foran norsk, mener redaktør Ånte Bals i den samiskspråklige avisen Avvir.